Europos Parlamentas
2024-2029

PRIIMTI TEKSTAI

P10_TA(2026)0051

Rekomendacija Tarybai dėl ES prioritetų JT Moterų padėties komisijos 70-ojoje sesijoje

2026 m. vasario 12 d. Europos Parlamento rekomendacija Tarybai dėl ES prioritetų JT Moterų padėties komisijos 70-ojoje sesijoje (2025/2240(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į JT Moterų padėties komisijos 70-ąją sesiją, kuri turėtų įvykti 2026 m. kovo mėn., taip pat atsižvelgdamas į jos prioritetinę temą „Visų moterų ir mergaičių teisės kreiptis į teismą užtikrinimas ir stiprinimas, be kita ko, skatinant įtraukias ir teisingas teisines sistemas, panaikinant diskriminacinius teisės aktus, politiką ir praktiką ir šalinant struktūrines kliūtis“ ir apžvalginę temą „Visapusiškas ir paveikus moterų dalyvavimas ir sprendimų priėmimas viešajame gyvenime, taip pat smurto panaikinimas, siekiant lyčių lygybės ir visų moterų ir mergaičių įgalėjimo“,

– atsižvelgdamas į 1979 m. gruodžio 18 d. Jungtinių Tautų konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims,

– atsižvelgdamas į 2006 m. gruodžio 12 d. Jungtinių Tautų asmenų su negalia teisių konvenciją, ypač į jos 6 ir 13 straipsnius dėl teisės į teisingumą ir daugialypės diskriminacijos, su kuria susiduria moterys ir mergaitės su negalia,

– atsižvelgdamas į JT Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m., t. y. principą „nė vieno nepalikti nuošalyje“, ypač į 5-ąjį darnaus vystymosi tikslą (DVT), kuriuo siekiama užtikrinti lyčių lygybę ir tai, kad moterys turėtų lygias teises į ekonominius išteklius, taip pat teisę į žemės ir kitų formų turto nuosavybę ir kontrolę, finansines paslaugas, paveldėjimą ir gamtos išteklius, taip pat į 10-ąjį DVT, kuriuo siekiama panaikinti diskriminacinius įstatymus, politiką ir praktiką ir skatinti kurti deramus teisės aktus, politiką ir veiksmus,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20, 21, 23 ir 47 straipsnius,

– atsižvelgdamas į savo 2024 m. balandžio 11 d. rezoliuciją dėl teisės į abortą įtraukimo į ES pagrindinių teisių chartiją[1],

– atsižvelgdamas į 2020 m. lapkričio 25 d. Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai bendrą komunikatą „Trečiasis ES lyčių lygybės veiksmų planas. Vykdant ES išorės veiksmus įgyvendinama plataus užmojo lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo darbotvarkė“ (JOIN(2020)0017), kuriame išdėstytas ES 2021–2025 m. lyčių lygybės veiksmų planas,

– atsižvelgdamas į 2025 m. kovo 7 d. Komisijos komunikatą „Moterų teisių veiksmų gairės“ (COM(2025)0097), kuriame patvirtinamas ES įsipareigojimas užtikrinti lyčių lygybę,

– atsižvelgdamas į 2020 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“ (COM(2020)0152),

– atsižvelgdamas į savo 2025 m. lapkričio 13 d. rezoliuciją dėl 2025 m. lyčių lygybės strategijos[2],

– atsižvelgdamas į 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR,[3] ir į šiuo metu rengiamą šios direktyvos išdėstymą nauja redakcija,

– atsižvelgdamas į 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1385 dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje[4],

– atsižvelgdamas į 2008 m. birželio 19 d. JT Saugumo Tarybos rezoliuciją 1820 (2008) dėl seksualinio smurto kaip karo ginklo,

– atsižvelgdamas į 2012 m. gruodžio mėn. priimtą Jungtinių Tautų dokumentą „Naudojimosi teisine pagalba baudžiamosios teisės sistemoje principai ir gairės“,

– atsižvelgdamas į 2021–2027 m. Komisijos Teisingumo programą, pagal kurią finansavimas teikiamas teisminiam bendradarbiavimui civilinėse ir baudžiamosiose bylose remti, pvz., teisėjų ir kitų praktikuojančių teisininkų mokymui, taip pat remiamos realios piliečių ir įmonių galimybės kreiptis į teismą,

– atsižvelgdamas į Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš

---

1 OL C, C/2025/1279, 2025 3 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1279/oj.
2 Priimti tekstai, P10_TA(2025)0278.
3 OL L 315, 2012 11 14, p. 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj.
4 OL L, 2024/1385, 2024 5 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj.

moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencija),

– atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 81 straipsnio 2 dalį,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 121 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto pranešimą (A10-0010/2026),

A. kadangi moterų ir vyrų lygybė yra pagrindinis principas, įtvirtintas Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 23 straipsnyje; kadangi šis principas taikomas visose gyvenimo ir politikos srityse, įskaitant teisę kreiptis į teismą; kadangi lyčių aspekto integravimas, biudžeto sudarymas atsižvelgiant į lyčių aspektą ir sąveikinis požiūris turėtų būti įgyvendinami ir integruojami į visas atitinkamas ES politikos sritis ir yra labai svarbūs siekiant lyčių lygybės; kadangi vidaus ir išorės politika turėtų išlikti darni ir nuosekli, kad būtų galima užtikrinti rezultatų duodantį ir patikimą žmogaus ir pagrindinių teisių, demokratijos ir lyčių lygybės propagavimą visame pasaulyje;

B. kadangi lyčių lygybė, demokratija, pagrindinės teisės ir teisinės valstybės principas yra neatsiejamai susiję; kadangi dėl prieš lytis nukreiptų ir nedemokratinių judėjimų augimo stiprėja priešiška reakcija į moterų teises ir lyčių lygybę; kadangi tai, kad JAV neseniai sumažino paramą vystymuisi, daro neproporcingą poveikį moterims ir mergaitėms visame pasaulyje, nes taip didinamas pažeidžiamumas ir kenkiama bendruomenėms; kadangi JT Generalinė Asamblėja įspėjo dėl aktyvaus pasipriešinimo lyčių lygybei ir tarpvalstybinės priešiškos reakcijos į moterų teises; kadangi skubiai reikia dar kartą patvirtinti realią moterų ir mergaičių lygybę ir žmogaus teises[5];

C. kadangi moterų ir mergaičių teisės ir lyčių lygybė yra pagrindinės žmogaus teisės ir esminės žmogaus socialinės raidos, socialinio teisingumo, demokratijos, teisinės valstybės, gyvenimo lygio gerinimo, skurdo mažinimo, kovos su klimato krize ir taikiam, teisingam, klestinčiam ir tvariam pasauliui kurti reikalingo pagrindo prielaidos; kadangi apskritai užtikrinus moterų ir mergaičių teises visame pasaulyje didinamas konkurencingumas, nes skatinamas integracinis augimas, mažinama nelygybė ir užtikrinamas visapusiškas moterų įgūdžių ir potencialo išnaudojimas visuose visuomenės sektoriuose;

D. kadangi skurdą ir diskriminaciją dar labiau didina tokie tarpusavyje susiję veiksniai kaip rasizmas, negalia, migracijos statusas,

---

5 https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/073/47/pdf/g2407347.pdf.

seksualinė orientacija, lytinė tapatybė ir lytiniai požymiai, kaip pabrėžiama Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnyje; kadangi menstruacinių priemonių nepriteklius tebėra didelė kliūtis lyčių lygybei, ribojanti milijonų moterų ir mergaičių visame pasaulyje galimybes naudotis švietimo ir sveikatos priežiūros paslaugomis ir dalyvauti ekonominiame gyvenime ir taip ribojanti jų teisę kreiptis į teismą, taip pat kenkianti jų atstovavimui ir dalyvavimui sprendimų priėmimo procesuose visais lygmenimis;

E. kadangi teisė kreiptis į teismą tarptautinėje teisėje plačiai pripažįstama pagrindine žmogaus teise, esmine platesnės teisingumo srities koncepcija ir kertiniu teisinės valstybės bei demokratijos akmeniu; kadangi teisę kreiptis į teismą ES pripažįsta pagrindine teise, kaip nustatyta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje; kadangi siekiant užtikrinti veiksmingą teisę kreiptis į teismą reikia patikimų duomenų, skaidrių procedūrų, įrodymais grindžiamo politikos formavimo ir nešališkų institucijų, kurios užtikrintų, kad moterys ir mergaitės galėtų naudotis savo teisėmis nepatirdamos diskriminacijos; kadangi teisė kreiptis į teismą yra pagrindinė žmogaus teisė, grindžiama sąžiningais teisės aktais, veiksmingu vykdymo užtikrinimu, prieinama teisine parama, į lyčių lygybę orientuotomis institucijomis ir atskaitomybės mechanizmais; kadangi diskriminaciniai įstatymai, lyčių stereotipai, finansinės kliūtys ir institucinis šališkumas ir toliau trukdo daugeliui moterų ir mergaičių, ypač toms, kurios susiduria su sąveikine diskriminacija; kadangi pažeidžiamoje padėtyje esančios moterys ir mergaitės, įskaitant moteris ir mergaites su negalia, kaimo ar atokiose vietovėse gyvenančias moteris ir mergaites ir vyresnio amžiaus moteris, dažnai susiduria su papildomomis kliūtimis siekdamos kreiptis į teismą ir gauti teisinę paramą; kadangi skaitmeninimas ir dirbtinis intelektas vis labiau formuoja teisę kreiptis į teismą, todėl reikia imtis veiksmų prieš algoritminę diskriminaciją, skaitmeninę atskirtį ir žalą internete; kadangi teisinė pagalba yra labai svarbi siekiant užtikrinti vienodas galimybes kreiptis į teismą, o keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais padeda gerinti teisinės pagalbos sistemų kokybę ir nuoseklumą;

F. kadangi visuotinės ir vienodos moterų galimybės pasinaudoti teise kreiptis į teismą tebėra sudėtingos ir kelia didelių sunkumų visuose pasaulio regionuose, o kai kuriuose regionuose, visų pirma tuose, kuriuose demokratinės institucijos ir teisinė valstybė yra silpnos, jos yra ypač problemiškos; kadangi ekonominis atgrasymas, ribotos galimybės gauti teisinę pagalbą, didelės išlaidos, sudėtingos teisinės procedūros, skaitmeninės ir kalbinės kliūtys, nepasitikėjimas teisminėmis sistemomis, vyraujantys lyčių stereotipai, rasinis šališkumas, neapykanta moterims ir sisteminė diskriminacija ir toliau trukdo moterims ir mergaitėms veiksmingai kreiptis į teismą;

G. kadangi visame pasaulyje teisminėse institucijose ir prokuratūrose aukščiausias pozicijas užimančių moterų yra labai mažai, visų pirma,

labai mažai vadovaujamas pareigas, pvz., teismų pirmininkų, vyriausiųjų teisėjų ir prokuratūrų vadovų pareigas, užimančių moterų; kadangi siekis užtikrinti subalansuotą lyčių atstovavimą šiuose sprendimus priimančiuose organuose turi būti laikomas prioritetu; kadangi net ir užtikrinus moterų dalyvavimą ir toliau turi būti laikomasi lyčiai atžvalgaus požiūrio; kadangi lyčių aspekto integravimas į teismo sprendimų priėmimo procesą yra labai svarbus siekiant užtikrinti vienodą moterų ir mergaičių teisę kreiptis į teismą ir tam reikia įvertinti faktus ir taikyti teisę be šališkumo lyčių atžvilgiu ir žalingų stereotipų tiek pačiame sprendime, tiek jo priėmimo procese; kadangi 2024 m. JT Moterų diskriminacijos panaikinimo komitetas (CEDAW) paskelbė bendrąją rekomendaciją Nr. 40 dėl vienodo ir įtraukaus moterų atstovavimo sprendimų priėmimo sistemose, kalbant apie lygias galimybes dalyvauti sprendimų priėmimo sistemose ir vienodus įgaliojimus jose;

H. kadangi JT, vykdydamos specialias iniciatyvas ir kampanijas, aktyviai remia gausesnį moterų įsitraukimą į teisingumo sektorių; kadangi didesnis moterų skaičius teisminėse institucijose siejamas su labiau į nukentėjusiuosius orientuotų teisingumo metodų taikymu ir yra labai svarbus siekiant užtikrinti, kad nukentėjusieji jaustųsi remiami ir išklausomi, kai praneša apie nusikaltimą ir siekia pasinaudoti teise kreiptis į teismą; kadangi būtinos aiškios taisyklės ir griežtos teisės aktų nuostatos, mokymai, kaip jas taikyti, ir sąmoningumo ugdymo iniciatyvos lyčių ir teisingumo klausimais teisingumo sektoriaus specialistams ir pilietinei visuomenei;

I. kadangi smurtas prieš moteris, smurtas dėl lyties ir smurtas artimoje aplinkoje yra pagrindinių teisių pažeidimai; kadangi teisės sistemose turi būti visapusiškai atsižvelgiama į konkrečius nukentėjusiųjų poreikius, suteikiant tinkamą apsaugą, veiksmingas teisių gynimo priemones, prieinamas paramos paslaugas ir tinkamus mokymus kompetentingoms institucijoms, kurios susiduria su nuo smurto dėl lyties nukentėjusiais asmenimis, kad būtų išvengta antrinės viktimizacijos; kadangi daugelis moterų ir mergaičių, norėdamos pranešti apie prievartą ir gauti teisinę pagalbą, ir toliau patiria didelių kliūčių; kadangi turi būti oficialiai pripažintas visų formų smurtas, įskaitant psichologinį, emocinį ir psichinį smurtą, taip pat prievartinę ir finansinę kontrolę; kadangi gajūs lyčių stereotipai, neapykanta moterims ir seksizmas institucijose kartu su struktūrinėmis ir procedūrinėmis kliūtimis ir toliau trukdo nuo smurto nukentėjusioms moterims, joms siekiant kreiptis į teismą; kadangi teismų specializacija smurto dėl lyties srityje pasirodė esanti veiksminga, nes ja sutelkiamos ekspertinės žinios, gerinamas bylų valdymas ir skatinama labiau lyčiai atžvalgi ir palankesnė nukentėjusiesiems aplinka[6];

---

6 JT Moterys, „Handbook for National Action Plans on Violence against Women“, 2012.

J. kadangi priekabiavimas darbe ir politinėje, teisminėje, akademinėje ar internetinėje aplinkoje yra kliūtis, trukdanti moterims kreiptis į teismą ir pradėti eiti arba toliau eiti viešąsias ir sprendimų priėmimo pareigas; kadangi paplitęs smurtas internete, neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimai, vis dažniau nukreipti prieš moteris ir mergaites, turi rimtų padarinių jų kasdieniam gyvenimui, riboja jų dalyvavimą viešajame gyvenime ir kenkia vienodam jų atstovavimui;

K. kadangi ginkluoti konfliktai, priverstinis gyventojų perkėlimas, klimato kaitos padariniai ir ekstremaliosios humanitarinės situacijos didina nelygybę ir silpnina apsaugos sistemas, todėl moterims ir mergaitėms kyla didesnė smurto dėl lyties, įskaitant priverstines santuokas, seksualinį smurtą tranzito metu, prekybą žmonėmis, smurtą dėl lyties priėmimo ar prieglobsčio centruose ir kaip karo ginklą naudojamą seksualinį smurtą bei kankinimus, rizika; kadangi su konfliktais susijęs seksualinis smurtas tebėra vienas iš labiausiai paplitusių žmogaus teisių pažeidimų, kuriuo naudojamasi siekiant terorizuoti civilius gyventojus, slopinti pasipriešinimą ir naikinti bendruomenes ir pagal tarptautinę teisę laikomas karo nusikaltimu, nusikaltimu žmoniškumui arba veiksmais, kuriais prisidedama prie genocido; kadangi JT Moterų, taikos ir saugumo darbotvarkė yra labai svarbi sprendžiant šiuolaikinius pasaulinius taikos ir saugumo iššūkius; kadangi vykstantys ginkluotieji konfliktai, taip pat kylančios vis sudėtingesnės grėsmės saugumui neproporcingai veikia moteris ir mergaites ir dėl to yra pablogėjusi jų padėtis, o tai turi neigiamų padarinių visapusiškam jų naudojimuisi žmogaus teisėmis visame pasaulyje;

L. kadangi Stambulo konvencija yra viena iš pažangiausių tarptautinių teisinių priemonių, kuriomis nustatomos privalomos pareigos užkirsti kelią smurtui dėl lyties ir su juo kovoti;

M. kadangi lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių pažeidimai, įskaitant atsisakymą teikti saugias ir teisėtas aborto paslaugas ir visų formų akušerinį ir ginekologinį smurtą, laikomi smurtu dėl lyties ir pagrindinių žmogaus teisių pažeidimais; kadangi dėl nusistovėjusių socialinių normų smurtas dėl lyties yra įteisintas, galimybės naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūrą, yra ribotos, neapmokama slauga daugiausia priskiriama moterims, o moterų lyderystės galimybės yra ribotos; kadangi galimybė naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant saugų ir teisėtą abortą, yra pagrindinė žmogaus teisė, kurios turi būti laikomasi visame pasaulyje; kadangi milijonai moterų vis dar neturi tokios galimybės, dėl to joms kyla grėsmė patirti fizinę žalą ir ekonominę bei psichologinę įtampą; kadangi grėsmingai daugėja grasinimų ir išpuolių prieš pilietinės visuomenės organizacijas ir žmogaus teisių gynėjus, ypač tuos, kurie remia lytinę ir reprodukcinę sveikatą bei teises;

N. kadangi iššaginimas tebėra plačiai paplitęs žmogaus teisių pažeidimas ir yra dažnai naudojamas kaip karo ginklas siekiant terorizuoti civilius gyventojus ir naikinti bendruomenes; kadangi reikia imtis skubių veiksmų siekiant panaikinti nebaudžiamumą šiuo atžvilgiu ir užtikrinti teisingumą iššaginimo aukoms;

O. kadangi teisinių stereotipų formavimas ir vyraujančios lyčių normos kartu su informacijos trūkumu gali trukdyti nuo smurto kenčiančioms ir nuo jo nukentėjusioms moterims ir mergaitėms veiksmingai naudotis teise kreiptis į teismą; kadangi smurtas dėl lyties ir kliūtys moterims kreiptis į teismą gali turėti įtakos jų visapusiškam dalyvavimui viešajame gyvenime; kadangi ši padėtis mažina moterų ir mergaičių pasitikėjimą teisingumo sistema ir prisideda prie to, kad nepakankamai pranešama apie nusikaltimus, ypač smurto dėl lyties atveju; kadangi daug nukentėjusių asmenų ir toliau susiduria su aukų kaltinimu, stigmatizacija, kerštо baime ir antrine viktimizacija, o tai dar labiau atgraso juos nuo teisingumo siekimo;

P. kadangi lyčių stereotipai, neapykanta moterims ir seksizmas teisminėje sistemoje ir toliau didina lyčių nelygybę, nes įtvirtina šališką požiūrį, diskriminacinę praktiką ir nevienodą galios dinamiką; kadangi šios sisteminės kliūtys mažina moterų pasitikėjimą teisingumo siekimu, riboja teisingą atstovavimą joms ir prisideda prie nuolatinio neteisingumo ir marginalizacijos teisiniuose procesuose; kadangi judėjimas „Me Too“, kuris sutelkė moteris ir mergaites visuose žemynuose, visapusiškai atskleidė ir pasmerkė šališkumo lyčių atžvilgiu ir stereotipų buvimą teisingumo sistemoje, o tai rodo, kad, nepaisant skirtingų socialinių, ekonominių ir teisinių aplinkybių, iššūkiai, su kuriais susiduria moterys ir mergaitės teisingumo sistemose, yra labai panašūs, todėl reikia imtis suderintų veiksmų;

1. teikia Tarybai šias rekomendacijas:

   a) dar kartą patvirtinti tvirtą ES įsipareigojimą siekti lyčių lygybės ir užtikrinti visapusišką moterų ir mergaičių teisių įgyvendinimą visais ES išorės veiksmų aspektais, įskaitant vystymąsi, prekybą ir užsienio politiką, taikant tinkamai finansuojamą, įtraukų ir sąveikinį požiūrį, kuriuo kovojama su lyčių stereotipais ir kuris grindžiamas nediskriminavimo principu, kad būtų sparčiai skatinama lyčių lygybė;

   b) užtikrinti visapusišką Parlamento ir jo Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto dalyvavimą sprendimų priėmimo procese dėl ES pozicijos JT Moterų padėties komisijos 70-ojoje sesijoje; pasirūpinti, kad prieš derybas Parlamentas būtų tinkamai informuojamas apie ES pozicijos dokumentą ir turėtų galimybę su juo susipažinti; toliau gerinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, be kita ko, per derybas, kad būtų tinkamai įtraukti Parlamento prioritetai; pabrėžti, kad vis dar trūksta

moterų dalyvavimo ir lyderystės sprendimų priėmimo pareigose, be kita ko, užsienio politikos ir taikos kūrimo srityse; pripažinti, kad tyrimai atskleidė, jog taikos susitarimai, sudaryti aktyviai dalyvaujant moterims, turi geresnes tvarumo ir veiksmingo perspektyvas[7]; pareikšti, kad naujausiuose visuotiniuose vertinimuose pabrėžiama, jog, nepaisant dabartinių įsipareigojimų, pažanga skatinant visapusišką, lygiateisį ir prasmingą moterų dalyvavimą ir lyderystę taikos ir saugumo procesuose tebėra nedidelė;

c) dar kartą patvirtinti ES įsipareigojimą užtikrinti lyčių lygybę kaip horizontalųjį prioritetą; remti ir palaikyti įvairovės, lygybės ir įtraukties vertybes; pabrėžti, kad reikia sukurti visapusišką priemonę, skirtą demokratijos regresui ir moterų teisių padėties blogėjimui, kurie yra neatsiejamai susiję, stebėti ir su jais kovoti; imtis vadovaujamojo vaidmens pasaulinėje kovoje su priešiška reakcija į lyčių lygybę ir griežtai pasmerkti prieš lyčių lygybę ir teises nukreiptų judėjimų, kurie skleidžia melą, kenkia demokratijai ir yra nukreipti prieš moterų ir LGBTIQ+ asmenų teises, išpuolius;

d) užtikrinti, kad ES ir tarptautinės priemonės papildytų viena kitą ir būtų plataus užmojo, numatant griežtas ir esmines nuostatas, kuriomis siekiama įgalinti moteris ir mergaites ir užtikrinti teisę kreiptis į teismą; pabrėžti, kad teisė į teisinę pagalbą ir teisinį atstovavimą yra labai svarbi siekiant visiems užtikrinti visuotines ir vienodas galimybes pasinaudoti teise kreiptis į teismą ir veiksmingą dalyvavimą atitinkamuose procesuose; taip pat pabrėžti, kad asmenys su negalia, ypač moterys ir mergaitės su negalia, susiduria su struktūrinėmis ir praktinėmis kliūtimis, trukdančiomis pasinaudoti teise į teisingumą ir dalyvauti visuomenės gyvenime; pabrėžti, kad reikia konkrečių priemonių, kuriomis užtikrinama visapusiška jų įtrauktis ir visuotinė prieiga prie veiksmingos apsaugos; užtikrinti, kad ES pademonstruotų tvirtą lyderystę ir priimtų vieningą poziciją dėl įtraukių ir nešališkų teisingumo sistemų; populiarinti išsamias teisines sistemas, kuriomis būtų ginamos moterų teisės ir užtikrinamas visapusiškas ir lygiateisis moterų, mergaičių ir įvairiausių asmenų dalyvavimas tiek pagal nacionalinę, tiek pagal tarptautinę teisę; raginti užtikrinti ir skatinti nukentėjusiųjų teisę laiku gauti nusikaltėlio sumokamą kompensaciją baudžiamajame procese, taip pat keistis geriausia patirtimi, kad būtų užkirstas kelias antrinei viktimizacijai, be kita ko, taikant valstybės subrogacijos mechanizmus;

e) imtis veiksmų siekiant visapusiškai įgyvendinti prisiimtus

---

7 Tyrimas „Women’s role in peace processes“, Europos Parlamentas, Sąjungos vidaus politikos generalinis direktoratas, Piliečių teisių ir konstitucinių reikalų teminis skyrius, 2019 m. gegužės mėn.

įsipareigojimus dėl lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo, užtikrinant moterų lygių žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugą be diskriminacijos, siekiant skatinti jų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime;

f) pabrėžti, kad svarbu remti viešąją politiką, kuria skatinama ir remiama motinystė;

g) pabrėžti, kad svarbu užtikrinti moterims ir mergaitėms veiksmingą teisę kreiptis į teismą visais lygmenimis, įskaitant aiškius pranešimų teikimo kanalus ir greitą apsaugos ir paramos priemonių taikymą; pašalinti kliūtis, visų pirma nepalankioje padėtyje esančioms ir pažeidžiamoms moterų grupėms, kurios dažnai susiduria su trukdžiais siekdamos teisingumo dėl ribotų ir nepakankamai finansuojamų teisingumo sistemos išteklių didinamojo poveikio, taip pat socioekonominių ir sociokultūrinių veiksnių ir sąveikinės diskriminacijos; užtikrinti tinkamas, į nukentėjusiuosius orientuotas paramos ir apsaugos paslaugas smurto dėl lyties atvejais ir užkirsti kelią bet kokios formos antrinei viktimizacijai, kai pranešama policijai arba teismo proceso metu; pabrėžti, kad ekonominė nelygybė vis dar labai trukdo pasinaudoti teise kreiptis į teismą;

h) pabrėžti, kad lyčių apartheidą reikia pripažinti nusikaltimu žmoniškumui pagal Romos statutą, ir propaguoti jo tarptautinį pripažinimą, kad būtų užtikrinta teisė kreiptis į teismą, atskaitomybė ir galimybė vykdyti baudžiamąjį persekiojimą tarptautiniuose teismuose; remti JT darbo grupės moterų ir mergaičių diskriminacijos klausimais suformuluotą lyčių apartheido, kaip veiksmų institucionalizuotoje diskriminacijos dėl lyties ir dominavimo sistemoje, apibrėžtį;

i) užtikrinti keitimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais (be kita ko, rengiant teisėjų mokymus), susijusiais su psichologiniu, psichiniu, fiziniu, prievartiniu ir finansiniu smurto dėl lyties poveikiu; įsipareigoti ir skatinti integruoti lyčių aspektą į teismo sprendimų priėmimo procesą; skatinti galimybę nukentėjusiųjų prašymu skirti jiems teisininkes moteris; skatinti lyčiai atžvalgų, į nukentėjusiuosius orientuotą pareigūnų, kurie susiduria su nukentėjusiaisiais, atsižvelgiant į jų funkcijas, įskaitant policijos pareigūnus, prokurorus ir teisėjus, mokymą, siekiant užkirsti kelią antrinei viktimizacijai, kovoti su lyčių stereotipais ir šališkumu ir užtikrinti pagarbų, traumoms atžvalgų ir nediskriminacinį elgesį su nukentėjusiaisiais;

j) pabrėžti, kad svarbu užtikrinti, jog moterys ir mergaitės turėtų prieinamą, išsamią ir nuoseklią informaciją apie savo teises, paramą ir apsaugą visais teisminio proceso etapais, ypač smurto prieš moteris ar smurto artimoje aplinkoje atvejais, be kita ko, pasitelkiant informuotumo didinimo iniciatyvas; pabrėžti, kad

reikia remti visuomenines teisinio įgalėjimo programas, kurios padeda moterims ir mergaitėms suprasti savo teises ir jomis naudotis, ir skatinti kurti tiek bendrąsias, tiek specializuotas paramos nusikaltimų aukoms tarnybas ir užtikrinti veiksmingą jų veiklos koordinavimą ir nukreipimo metodus; pabrėžti svarbų šių tarnybų vaidmenį informuojant nukentėjusiuosius apie jų teises ir sudarant jiems palankesnes sąlygas kreiptis į teismą; užtikrinti, kad informacija nukentėjusiesiems būtų lengvai prieinama ir pateikiama paprasta kalba; skatinti steigti pagalbos nukentėjusiesiems linijas ir naudojimąsi jomis ir užtikrinti, kad jos būtų prieinamos įvairiais kanalais, įskaitant telefoną ir informacines ir ryšių technologijas; pripažinti, kad ribotos galimybės naudotis informacinėmis ir ryšių technologijomis daugelyje pasaulio šalių trukdo visapusiškai išnaudoti moterų ir mergaičių potencialą;

k) įsipareigoti užtikrinti nukentėjusiesiems galimybę gauti teisinę pagalbą nuo pat civilinio ar baudžiamojo proceso pradžios ir skatinti šį požiūrį visame pasaulyje kartu su tarptautiniais partneriais; ragina įtraukti lyčių perspektyvą į visas politikos sritis, teisės aktus, procedūras, programas ir praktiką, kad būtų pašalintos konkrečios kliūtys, su kuriomis susiduria moterys ir mergaitės, įskaitant ribotą informuotumą apie teises, diskriminacinį požiūrį ir lyčių stereotipus teisingumo sistemose ir nepakankamą specializuotų paslaugų prieinamumą, ypač kaimo ir atokiose vietovėse; skatinti praktiką, kai moterų ir mergaičių teisė į teisinę pagalbą vertinama remiantis tik jų pačių finansiniais ištekliais, nepriklausomai nuo jų vyrų, partnerių ar šeimų pajamų, praktiką, kuri yra ypač svarbi smurto dėl lyties atvejais; pabrėžti pagal lytį suskirstytų duomenų apie teisę kreiptis į teismą, bylų baigtis, teisinės pagalbos naudojimą ir kliūtis svarbą, siekiant paremti įrodymais grindžiamos politikos formavimą;

l) skatinti moterų lyderystę, lygiateisį dalyvavimą ir didesnį moterų atstovavimą teisminėse institucijose ir jų valdymo organuose ir imtis aktyvių veiksmų siekiant skatinti plačias mažumoms ir marginalizuotoms grupėms priklausančių moterų galimybes įgyti teisinę profesiją, siekiant išardyti struktūrines kliūtis teisingumo sistemoje ir skatinti teisingas ir atstovaujamąsias teismines institucijas, taip užtikrinant lygias galimybes;

m) skatinti ir propaguoti konkrečius veiksmus ir priemones, kuriais būtų užtikrintas moterų dalyvavimas ir lyderystė priimant sprendimus viešajame gyvenime, be kita ko, užsienio politikos, gynybos ir saugumo bei prevencijos, taip pat konfliktų ir krizių valdymo ir sprendimo srityse; pabrėžia, kad reikia parengti bendrą duomenų apie moterų dalyvavimą šiuose sektoriuose rinkimo metodiką;

n) aktyviai remti ir populiarinti 2024 m. CEDAW bendrąją rekomendaciją Nr. 40 dėl vienodo ir įtraukaus moterų atstovavimo sprendimų priėmimo sistemose, kuris apibrėžiamas kaip 50:50 įvairiausių moterų ir vyrų paritetas, kalbant apie lygias galimybes dalyvauti sprendimų priėmimo sistemose ir vienodus įgaliojimus jose;

o) skatinti reikšmingą moterų dalyvavimą visais sprendimų priėmimo lygmenimis užsienio, saugumo ir gynybos politikoje, taip pat sprendžiant konfliktus tiek ES, tiek visame pasaulyje;

p) imtis veiksmų siekiant skubiai ir visapusiškai įgyvendinti prisiimtus įsipareigojimus dėl lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo, užtikrinant moterų lygių žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugą be diskriminacijos, be kita ko, per tvirtas viešąsias institucijas ir politiką, kuriomis užtikrinamos vienodos galimybės, siekiant skatinti jų veiksmingą ir visapusišką dalyvavimą visuomeniniame gyvenime, taip sudarant joms palankesnes sąlygas dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose; pasmerkti prieš moteris nukreiptą neapykantos kalbą internete ir jos poveikį moterų dalyvavimui viešajame gyvenime ir remti moterims ir mergaitėms skirtas gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir skaitmeninio saugumo programas;

q) pabrėžti, kad moterų ir moterų teisių organizacijų įgalėjimas ir moterų dalyvavimo išorės politikoje ir su konfliktais susijusių sprendimų priėmimo procese rėmimas padeda pasiekti geresnių rezultatų bendruomenėms, užtikrinti teisę kreiptis į teismą ir tvaresnę taiką; aiškiai pasmerkti neseniai sumažintą finansavimą moterų, moterų teisių ir pilietinės visuomenės organizacijoms, kurios kovoja su smurtu dėl lyties ir įgalina moteris kreiptis į teismą; taip pat užtikrinti finansavimą ir teisinę apsaugą feministinėms ir LGBTIQ+ organizacijoms, ypač visuomeninėms grupėms, kurios puolamos siaurinant pilietinę erdvę ir pasitelkiant ribojamuosius prieš nevyriausybines organizacijas nukreiptus teisės aktus;

r) ginti JT Moterų padėties komisijos įgaliojimus atsižvelgiant į Jungtinių Amerikos Valstijų ir sąjungininkių šalių pastangas susilpninti sutartus lyčių lygybės prioritetus, taip pat pareikšti susirūpinimą dėl to, kad toks politinis spaudimas kartu su lyčių lygybės programų finansavimo mažinimu gali pakenkti Moterų padėties komisijos veiksmingumui ir patikimumui; padidinti paramos vystymuisi finansavimą, kad būtų kompensuotas trūkumas, atsiradęs panaikinus JAV tarptautinio vystymosi agentūrą; dar kartą užtikrinti visapusišką paramą darbui, kurį atlieka padalinys „JT Moterys“ – pagrindinis JT sistemos dalyvis propaguojant įvairiausių moterų teises ir buriant visus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, kad būtų paskatinti politikos pokyčiai ir koordinuojami veiksmai; primygtinai raginti

visas JT valstybes nares ir ES užtikrinti tinkamą padalinio „JT Moterys“ finansavimą; įsipareigoti skirti tinkamą finansavimą lyčių lygybei ir moterų teisėms, įskaitant lytinę ir reprodukcinę sveikatą bei teises;

s) taikyti lyčių aspekto integravimo ir biudžeto sudarymo atsižvelgiant į lyčių aspektą principus visų sričių ES politikoje, įskaitant išorės veiksmus; atkreipti dėmesį į tai, kad valstybės turi skirti tinkamą, pakankamą ir nuspėjamą finansavimą į lyčių lygybę orientuotai teisinei pagalbai ir paramos paslaugoms, ypač nuo smurto dėl lyties nukentėjusiems asmenims, ir į pakankamas galimybes gauti kompensaciją, nes esamos kliūtys daro neproporcingą poveikį moterų teisei kreiptis į teismą; pabrėžia, kad svarbu šalinti praktines, regionines ir su prieinamumu susijusias kliūtis, trukdančias moterims ir pažeidžiamoms grupėms kreiptis į teismą, visų pirma kaimo, atokiuose ir ekonomiškai nepalankioje padėtyje esančiuose regionuose; pabrėžti konkrečius iššūkius, su kuriais susiduria moterys su negalia, vyresnio amžiaus moterys ir vienišos motinos ar vieniši tėvai, įskaitant fizinio prieinamumo kliūtis ir pritaikytų paramos paslaugų trūkumą; pripažinti, kad teisinė pagalba dažnu atveju yra nuolat nepakankamai finansuojama arba nepakankamai vertinama, taip sukuriant dar vieną kliūtį krizinėse situacijose atsidūrusioms moterims, norinčioms pasinaudoti savo teise kreiptis į teismą, o tai daro neproporcingai didelį poveikį žemesnėje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančioms ir pažeidžiamiausioms moterims, kalbant apie jų teisę kreiptis į teismą, kai pažeidžiamos jų teisės;

t) dar kartą patvirtinti ES įsipareigojimą kovoti su nebaudžiamumu už smurtą dėl lyties, įskaitant seksualinį smurtą, ir jį panaikinti; raginti panaikinti nebaudžiamumą už visų formų smurtą dėl lyties, įskaitant smurtą artimoje aplinkoje, seksualinį smurtą, prekybą žmonėmis ir žalingą praktiką; sparčiau vykdyti tarptautinius įsipareigojimus toliau užkirsti kelią visų formų smurtui prieš moteris ir mergaites tiek viešojoje, tiek privačioje aplinkoje (įskaitant iššaginimą, moterų lyties organų žalojimą, priverstines santuokas, vadinamąją atvertimo praktiką, dalijimąsi intymia ar manipuliuota medžiaga be sutikimo, sintetinę sankaitą ir DI sukurtą turinį, persekiojimą kibernetinėje erdvėje, priekabiavimą kibernetinėje erdvėje, internetinį ekshibicionizmą, smurto ar neapykantos kurstymą kibernetinėje erdvėje, neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus) ir į jį reaguoti; pabrėžti, kad svarbu šalinti DI manipuliuojamų technologijų keliamą grėsmę, ir raginti ES ir tarptautiniu lygmenimis imtis griežtesnių veiksmų kovojant su smurtu internete, nes abu šie reiškiniai daro neproporcingai didelį poveikį moterims ir trukdo joms visapusiškai dalyvauti viešajame gyvenime; primygtinai raginti labai dideles interneto

platformas ir labai dideles interneto paieškos sistemas sudaryti sąlygas vykdyti jų metinių rizikos vertinimų ir rizikos mažinimo priemonių, susijusių su smurtu dėl lyties, viešąją kontrolę, kad būtų galima vykdyti geresnius mokslinius tyrimus ir priimti geresnius sprendimus;

u) pabrėžti, kad galimybės naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių srities paslaugomis, įskaitant saugų ir teisėtą abortą, nebuvimas arba jos nesuteikimas yra viena iš smurto dėl lyties formų ir žmogaus ir pagrindinių teisių pažeidimas; raginti dėti pastangas, kad visame pasaulyje būtų užtikrintos plačios ir vienodos galimybės naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisės srities paslaugomis, ir dar kartą patvirtinti, kad galimybė saugiai ir teisėtai nutraukti nėštumą yra esminė moterų lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių sudedamoji dalis ir yra labai svarbi jų kūno autonomijai; reikalauti, kad visi asmenys turėtų saugią prieigą prie abortų, kontracepcijos priemonių ir gimdyvių priežiūros paslaugų, visų pirma prieigą prie skubių kontracepcinių priemonių, lytiškai plintančių infekcijų tyrimų ir poekspozicinės profilaktikos; užtikrinti, kad jaunos moterys ir LGBTIQ+ asmenų galėtų naudotis lyčiai atžvalgiomis psichikos sveikatos paslaugomis, pripažįstant, kad psichikos sveikata yra labai svarbi dalyvavimui ir lygybei;

v) užtikrinti, kad įgyvendinant ES išorės politiką būtų aktyviai skatinama galimybė naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių paslaugomis, taip siekiant DVT;

w) pakartoti, kad iššaginimas tebėra vienas iš labiausiai paplitusių žmogaus teisių pažeidimų pasaulyje; pabrėžti, kad svarbu priimti sutikimo koncepcija grįstus teisės aktus dėl iššaginimo, nes jie yra esminis visapusiško požiūrio į kovą su seksualiniu smurtu prieš moteris ir mergaites elementas; raginti nustatyti sutikimu grindžiamą iššaginimo apibrėžtį kaip visuotinį standartą visame pasaulyje, kuriuo būtų siekiama sustiprinti teisinę apsaugą ir užtikrinti, kad seksualinis smurtas būtų apibrėžiamas ne vien smurto, prievartos ar grasinimų panaudojimu, bet ir sutikimo nebuvimu; propaguoti koncepciją, kad aukų tylėjimas ar pasipriešinimo nebuvimas nelaikomi sutikimu; pabrėžti, kad nei išankstinis sutikimas, nei esami santykiai nereiškia nuolatinio ar būsimo sutikimo dėl bet kokių seksualinių veiksmų; atsižvelgiant į tai raginti visas valstybes nustatyti sutikimu grindžiamą iššaginimo apibrėžtį ir užtikrinti iššaginimą patyrusių asmenų teisę kreiptis į teismą;

x) kuo griežčiausiai pasmerkti iššaginimo ir kitų formų seksualinio smurto kaip karo ginklo naudojimą ir priminti, kad tokie veiksmai pagal tarptautinę teisę laikomi karo nusikaltimais arba nusikaltimais žmoniškumui; aktyviai dirbti siekiant užtikrinti baudžiamąjį persekiojimą už šių rūšių nusikaltimus ir

atskaitomybę už juos tarptautiniu lygmeniu, be kita ko, taikant ES visuotinį sankcijų už žmogaus teisių pažeidimus režimą; stiprinti paramą tarptautinėms pastangoms dokumentuoti šiuos nusikaltimus vykstančiuose konfliktuose bei paramą prevencijos priemonėms; taip pat raginti aktyviai remti visas iniciatyvas, kuriomis siekiama užtikrinti nusikaltėlių atsakomybę ir asmenų, patyrusių iššaginimą kaip karo ginklą, teisę kreiptis į teismą, pripažįstant, kad pagal JT Saugumo Tarybos rezoliuciją Nr. 1820 (2008) iššaginimas ir kitų formų seksualinis smurtas laikomi karo nusikaltimais, nusikaltimais žmoniškumui arba veiksmais, kuriais prisidedama prie genocido; skatinti glaudų Eurojusto bendradarbiavimą su Tarptautiniu baudžiamuoju teismu (TBT) dėl karo metu vykdomų iššaginimo, prievartos ir kitų formų seksualinio smurto Ukrainoje dokumentavimo ir raginti ES, Eurojustą ir TBT toliau stiprinti koordinuotas, traumomis grindžiamas ir į nukentėjusiuosius orientuotas dokumentavimo pastangas, taip pat visame pasaulyje kurti bendradarbiavimo sistemas kitoms konflikto zonoms, taip siekiant užtikrinti, kad nukentėjusieji būtų nustatyti, apsaugoti ir galėtų kreiptis į teismą;

y) pabrėžti, kad svarbu visapusiškai pripažinti translytes moteris moterimis, ir pažymėti, kad jų įtrauktis yra labai svarbi siekiant užtikrinti bet kokios lyčių lygybės ir kovos su smurtu politikos veiksmingumą; raginti pripažinti translytes moteris ir užtikrinti joms vienodas galimybes naudotis apsaugos ir paramos paslaugomis;

z) raginti visas Stambulo konvencijos dar neratifikavusias valstybes tai padaryti ir skatinti visuotinai priimti jos visapusiškus kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje standartus;

aa) raginti vyriausybes ir tarptautines organizacijas šalinti konkrečią riziką, su kuria susiduria moterys ir mergaitės smurto priėmimo centruose ir tobulinant amžiaus nustatymo procedūras;

ab) propaguoti mergaičių teisę į įtraukų, teisingą ir kokybišką švietimą, nes tai yra vienas iš pagrindinių įgalėjimo ir lyčių lygybės užtikrinimo veiksnių, suteikiant joms žinių, įgūdžių, galimybių ir gebėjimų, kurie yra būtini visam jų gyvenimui, kad jos galėtų reikalauti savo teisių, kreiptis į teismą, visapusiškai dalyvauti viešajame gyvenime ir kovoti su smurtu dėl lyties; atkreipti dėmesį į tai, kad svarbu skatinti moterų įgalėjimą pasitelkiant įtraukų, teisingą ir kokybišką švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, kurie yra gyvybiškai svarbūs kovojant su lyčių stereotipais, pažiūromis ir išankstinėmis nuostatomis visais jų aspektais, taip pat kovojant su nuolatine nelygybe; priminti, kad svarbu užkirsti kelią smurtui dėl lyties vykdant

tinkamas kampanijas ir kitus veiksmus, be kita ko, stiprinant gebėjimą naudotis skaitmeninėmis žiniasklaidos priemonėmis, taip pat vykdant atitinkamą tikslinį švietimą amžių atitinkančių visapusiškų santykių ir seksualumo klausimais, siekiant pagilinti žinias apie kūno neliečiamybę; pabrėžti, kad reikia geriau suprasti prieš teises ir lyčių lygybę nukreiptus judėjimus, įskaitant dezinformaciją apie lyčių lygybę, viengungių ne savo noru (angl. *incel*) reiškinį ir neapykantą moterims, visų pirma jų internetinę išraišką – vadinamąją vyrosferą; propaguoti aktyvesnę kovos su šiais reiškiniais ir jų naratyvais politiką;

ac) pabrėžti, kad karas ir konfliktai daro neproporcingai didelį ir pražūtingą poveikį moterims, ir propaguoti taiką ir įtraukias derybas visame pasaulyje, nes tai yra esminiai būdai nutraukti konfliktus ir smurtą, su kuriuo moterys ir mergaitės susiduria šiomis aplinkybėmis; pripažinti įspūdingą moterų, tarnaujančių konfliktų zonose vykdomose JT taikos palaikymo misijose, darbą; atkreipti dėmesį į tai, kad moterų teisės ir lyčių lygybė yra būtinos teisinei valstybei ir atspariai bei įtraukiai demokratijai; su susirūpinimu pabrėžti, kad milijonai moterų ir mergaičių, ypač vykstant konfliktams ir perkeliant asmenis į kitas vietas, ir toliau yra diskriminuojamos, patiria smurtą ir yra atsisakoma užtikrinti jų orumą ir joms atstovauti;

ad) įpareigoti ES vykdyti užsienio, vystymosi ir saugumo politiką, kuri būtų įtrauki ir tarpsektorinė, pirmenybę teikiant moterų ir LGBTIQ+ asmenų žmogaus teisių gynėjų poreikiams;

ae) pabrėžti, kad moterų žudymas dėl lyties, apibrėžiamas kaip moterų ir mergaičių žudymas dėl lyties, yra viena iš ekstremaliausių smurto dėl lyties formų ir šiurkštus visuotinių pagrindinių teisių pažeidimas; griežtai pasmerkti tai, kad nėra suderintos šio nusikaltimo apibrėžties, ir nuolatinius duomenų apie jį rinkimo ir pranešimo apie jį neatitikimus, kurie labai trukdo veiksmingai prevencijai ir įrodymais grindžiamam politikos formavimui; raginti visuotinai pripažinti šį nusikaltimą ir dėti visuotines pastangas siekiant panaikinti moterų žudymą dėl lyties;

2. paveda Pirmininkei perduoti šią rekomendaciją Tarybai, Komisijai ir Komisijos pirmininkės pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai ir susipažinti ES specialiajam įgaliotiniui žmogaus teisių klausimais.